

Linux alapú irodai hálózat megvalósítása (2. rész)

Az előző részben felépítettük a rendszert, munkába is állítottuk, most pedig ülünk a kedvenc gépeink között, telve a fáradtság, büszkeség és a kíváncsiság keverékével. Lássuk, milyen tapasztalatok gyűltek össze az azóta eltelt időben.

A rendszer a próbaüzemet nem számítva (tehát „élesben”) immár több mint egy hónapja üzemel. Ennyi idő a legfontosabb tapasztalatok megszerzésére talán már elegendő, természetesen annak elfogadása mellett, hogy ezt a rendszert folyamatosan lehet építeni, fejleszteni, és épp ezt szeretjük benne annyira.

Az elmúlt hónap kitermelt magából egy felülvizsgált új rendszerlenyomatot, amelyben benne foglaltatnak olyan alapvető, de általában (illetve általam) elfelejtett programok, mint a grafikus tömörítő (Ark, melyhez hasonlatosát én még sose használtam Linux alatt); a Windows alatt elterjedt tömörített formátumok tömörítőprogramjai (zip, rar, arj); grafikus eszköz a CD-ROM és a hajlékonylemez befűzésére (kwdisk), vagy néhány, a használatot és a telepítést megkönnyítő közvetett hivatkozás. Mint említettem, én a saját gépemen elég régóta Linuxot használok. Amiben ez a kísérlet számomra merőben új, az az, hogy mindent grafikuson kell megoldani, hiszen a gépet átlagos felhasználók fogják használni. Amikor a saját rendszeremen belefutok valamilyen hibába, a megoldás szépségét pont az adja, hogy a javításokat konzolról lehet eszközölni. Itt viszont azt kell szem előtt tartani, hogyan lehet a billentyűzet kizárásával, csak ide-oda kattintgatva elérni azt a szolgáltatást, amit szeretnénk. (Ez némileg szemben áll az „egérhez nem nyúlunk” alapelvvel...)

Míndez azt eredményezi, hogy bármennyire is húzódozom az ilyesmitől (szerencsére azért annyira nem), mivel a felhasználók fogják használni, kénytelen vagyok kérdezni, illetve odafigyelni rájuk. (Ez nehezebb, mint gondoltam, bár nagyon kedves lányok is dolgoznak a cégnél...) Nem dédelgettem ábrándképeket, hogy csupa hasznos tanáccsal fognak ellátni. Természetesen sokan mindig is hibaként fogják elkönyvelni, ha nem találnak egy szolgáltatást az OpenOffice.org Writerben, ami egyébként ott van, csak két menüpontról arrébb, mint megszokták. De ha az ötven hibajelentésből csak egyetlen tartalmaz is építő jellegű tanácsot, már előrébb vagyunk (a saját esetemben szerencsére ennél több akadt).

A felhasználók panaszai legtöbbször a sebességre vonatkoznak. Ez egyrészt szomorú, mert igaz: egyes alkalmazásokkal valóban gondok vannak ezen a téren, másrészt tudni kell, hogy Windows alatt is ez volt a legnagyobb baj. Saját próbáim alapján a rendszer sebességével általában véve ezeken a vasakon nincsen gond. Az OpenOffice.org azonban sajnos még a gyorsítóval sem éri el a Microsoft Office sebességét, és mivel a felhasználók még nem fedezték fel az előbbi előnyeit (például a kezelhető dokumentumok széles kínálatát, vagy a külön szolgáltatásokat, mint például a valóban csodálatos Tündéreket), ebből lett a legnagyobb mumus. Ma az egyetlen nehézség rászoktatni a felhasználót arra, hogy ne csukja be az OpenOffice-t. Ez azzal is jár, hogy el kell neki magyarázni a „nem fog lefagyni” fogalmát, ami számára eddig ismeretlen volt. Nehezebb mint gondolnánk. A rendszer bemutatásakor külön

fel kellett hívnom a figyelmet arra, hogy a linuxos gépet nem kell kikapcsolni („nem arra készült”), csak ki kell jelentkezni belőle. Mindamelllett a Linux „hibája” az, hogy nem kelti azt az érzetet, mintha gyorsan dolgozna, nem adja a „sebesség illúzióját”. Ha az ember elindít egy alkalmazást Windows alatt, első lépésként kap egy homokórát, aztán nyitóképernyőt, aztán a következő nyitóképernyőt, és így tovább, és nem hiszi azt, hogy „a gép elfelejtette, hogy elindítottam valamit”. Ezzel szemben Linux alatt az alkalmazás nem dob ki fölösleges processzoridőt a csillogó-villogó, „most már aztán tényleg mindjárt” ablakokra, hanem csak elindul, előbb-utóbb. Ettől aztán felhasználó megijed, és kattint még négyet, amitől szép lassan betelik a memória, „elfogy” a processzoridő, és az ember kézzel lövögetheti ki a fölösleges folyamatokat.

A másik mumus meglepetésemre az Evolution levelező lett – én ugyanis már több hónapja (a legelső próbák ideje óta) használok gond nélkül a programot. (A használat itt többnyire napi 16–20 óra futást, és legalább 8 óra tevékeny üzemeltetést, tehát levélírást, naptárszerkesztést stb. jelent). Az látható, hogy az Evolution az IMAP terén nem áll maradéktalanul a helyzet magaslatán. Mint már említettem, ez nagyrészt betudható a meglehetősen nagy (pár száz megabájtos) IMAP-könyvtáraknak; ugyanakkor nem magyarázza, hogy Outlook Express alatt miért nem kap a kedves levelezőügyfél félóránként hibajelentést. (Természetesen a kép itt is árnyaltabb: Outlook alatt is vannak hibák, csak az nem szól róla – egyszerűen nem működik.) Az Evolution nagy előnye viszont az Outlookkal szemben az, hogy nem kell kézzel frissíteni az IMAP-könyvtárak listáját, mert induláskor ezt magától megteszi. A megoldást itt nem az Evolution, hanem új IMAP és POP3 kiszolgáló telepítése adta. A korábbi UW-IMAP-ról Courier-re való frissítés a jelek szerint megszüntette a cikk előző részében említett „Broken Pipe”-okat.

További apró, ámde gyakran zavaró gond az Internet Explorerre egyszerűsített, rosszul megírt weboldalak meg nem jelenése a linuxos böngészőben. Ez nagyon fájó pont, mivel nem a mi böngészőnk a hibás, és nem tudunk mást tenni a kiküszöbölésére, mint erős „negatív” hullámokkal bombázni az illető oldal készítőjét. Ugyanakkor a valóságban kell élnünk: a helyzet adott, a főnököt pedig nem érdekli, miért nem látszik az oldal; ő csak azt látja, hogy ami működött Explorer alatt, az itt nem megy. Ilyenkor aztán az ember (a rendszergazda) magyarázhat szabványokról, meg böngészőháborúról; az ilyen esetek sajnos mind rosszpontot jelentenek a Linuxnak. Ez sajnos nem az egyetlen Windows–Linux ellentétből származó galiba: a rosszul megírt makróktól, egyes Office-ban mentett fájloktól elhalálozó OpenOffice.org vagy QTCups is ezt a vonalat erősíti. Remélhetőleg az idő előrehaladtával és a Linux átfogó erősödésével, valamint irodákon belüli terjedésével helyileg egyre kevesebb ilyen kínos helyzet fog előállni. Még egy, a Linux alapjaiból fakadó kényes pont: Linux alatt nem

minden billentyűparancs működik ugyanúgy, mint Windows alatt, sőt bizonyos esetekben a QT és a GTK alapú programok kombinációi is különbözőek. Ez nekem nem gond, megtanulom mindet (ráadásul a saját gépemem nincs is QT); a felhasználónak viszont megint csak hiába magyarázom a két eszközkészlet és a közöttük lévő különbséget: ő (rossz esetben) csak a káoszt szűri le belőle. Ez többnyire elkerülhető egy jó kézikönyv, illetve annak rövid kivonata segítségével.

Itt egy gondolat erejéig hadd térjek ki a használati útmutató kérdéskörére. Nagyon fontos a megfelelő leírás elkészítése. Tudom (hiszen én is így vagyok vele): dokumentációt írni unalmas feladat, viszont, mivel itt felhasználókról van szó, célszerű, ugyanis megállás nélkül kérdeznek. Sokszor teljesen közismert dolgokat, ráadásul nagyon sokszor ugyanazt. És nemcsak én unom meg a sok kérdést hamar (az első után), hanem ők is: mivel nem tudnak különbséget tenni a valódi hiba és kiküszöbölhető felhasználói balgaság között, a rendszer rossz színben fog feltűnni a szemükben. Más kérdés azonban, hogy elolvassa-e a felhasználó a dokumentációt, de ez már nem szakmai kérdés. Talán gonosz dolog ilyet mondani, de ha ott a kézikönyv, és még akkor is olyat kérdez, amire megvan a válasz, akkor kíméletesen el lehet magyarázni az „RTFM” jelentését, és senki nem fog minket hibáztatni...

Egy további apró nehézség a helyfoglalás: egy felhasználói könyvtár (user home directory) legkevesebb 27 MB a KDE és a többi csoda beállítóállománya miatt. Ez körülbelül ötven felhasználó esetében már nem kis helyet foglal a kiszolgálón, de tulajdonképpen annyira nem is sok, szerintem ennyit lehet áldozni a teljes testreszabhatóság oltárán.

A fentiekben kívül a leggyakoribb „hiba” bizonyos programok hiánya volt, mint például az Arké vagy az Acrobat Readeré, ezek természetesen nem valódi hibák, csak az én feledékenységem eredményei, ezért hamar kiküszöbölhetők.

A kedvező vonásokat nem is annyira az alkalmazottak (ők még többnyire vizes kendővel törölgetik a homlokukat az átállás okozta sokk miatt), mint inkább én, illetve a felhasználótámogatást munkatárs érzi. Ezeketől a kellemetlenségektől eltekintve ugyanis a rendszer üzembiztos, nincs összeomlás, illetve ha van (mert volt már az áttérés óta), az a vásra vezethető vissza. Ha a kedves alkalmazott nehézségbe ütközik, azt igen jó eséllyel távolról meg tudom oldani, és az általánosan előforduló hibák száma tulajdonképpen csekély: pár hetes használat után a gyakran előforduló kellemetlenségek elkezdtek ismétlődni, és nem nagyon jönnek elő újak.

A felhasználók kedvező újdonságként eddig többnyire csak azt vették észre, hogy az új rendszer általuk teljesen testreszabható, sokkal szebb, mint a régi, és személyre szól, vagyis nem „közös ló”. A lelkesebbek (őket elneveztük „PowerUser”-nek, illetve már egy „PowerUser+”-unk is akadt) nagy örömmel vetik bele magukat a háttér megváltoztatgatásába, fedezik fel például az átlátszó menü lehetőségét. Ez hatalmas haladás ahhoz képest, amikor hónapokkal ezelőtt, a váltás szóba kerülésekor rémülten kérdeztek vissza, mondván: „akkor majd mindent billentyűzetről, fekete képernyő előtt kell megcsinálni?”. A szívemet melegenlenti továbbá, ha hallom, hogy a felhasználók érdeklődnek a „társadalmi” háttér iránt. Most, felfedezve, hogy a Windowson kívül is van élet, hogy létezik választási lehetőség, páran olyan kérdésekkel jöttek hozzám, mint hogy miként is működik ez a szabad programmodell, milyen módon keletkezett a Linux. Mivel én valamennyire küldetésemnek érzem, hogy megszerettessem velük a Linuxot, egy ebéd keretében szívesen tartok mesedélután RMS-ről, Linusról, az eszméről, és látom, hogy lassan olvadozik a jég, és kezdik elhinni, hogy nincs az ügyben „átverés”, ez tényleg ingyen van, emberek tényleg lelkesedésből foglalkoznak vele, egy olyan rendszert építenek, ami a „mindenható” Windows babérajaira tör.

A jövő pedig hatalmas ígéreteket tartogat, illetve lehetőséget egy kényelmesebb életre: itt nem áll fenn annak a veszélye, hogy az aktuális szoftverünknek hirtelen megszűnik a hivatalos támogatása; és most úgy néz ki, hogy az eszközök ára gyorsabban csökken, illetve a sebessége gyorsabban nő, mint ahogy a Linux sebességigénye. (Ez az ablakos rendszerről nem mindig volt elmondható.) Továbbá sokkal egyszerűbb összeállítani egy, a lehető legtöbb irodánkban használható egységes asztali rendszert, különböző kiépítésre hangolva, ami egy ekkora cégnél nagyon megkönnyíti felügyeletet.

A cikk előző részében már beszéltem a saját telepítőkészletről. Tekintve, hogy az általunk használt rendszerlenyomat jelenleg 1300 MB, CD-re írása nehézségekbe ütközik, de itt is vannak kibúvók. A jövő ezen a téren még homályos, de több megoldás is létezik (például a rendszerlenyomat DVD-re írása, ez a személyes kedvencem, vagy az általunk használt „fullextrás” rendszer karcsúsítása), és pár hónapon belül ez a rendszer (illetve az alapjain épült éppen friss lenyomat) már Afganisztánban és Pakisztánban is szolgáltatást teljesíthet.

Hogy a kísérlet sikeres volt-e? A magam részéről feltétlenül annak ítélem a projektet: a Linux felkerült a gépekre, egyre többen használják, egyre használhatóbb; a bevezetésben említett PHP+MySQL követőrendszer munkába állítása után a Windows indítási lehetőségként se lesz tovább látható, és már most is elmondhatom: a mi kis Linux-rendszerünk a Windows minden szolgáltatását ki tudja váltani. A Linux alkalmas irodai feladataink ellátására.

Ha a cég alkalmazottait kérdezem, az ő válaszuk (sajnos és még) nem ilyen egyértelmű, ami nagyon fontos figyelmeztetés. Nagyon sokat kell még tenni a használhatóság és kényelem terén, hogy a „mezei” felhasználók is kényelmesen tudják használni, hogy maguktól is kedvük legyen áttérni egy Linux alapú rendszerre.

Lippai Gergő (lipilee@bekafarm.hu)

Munkaidőben rendszergazda, munkaidőn kívül Joseph Hellertől idéz mindenki füle hallatára, Monty Python-maratonokat szervez, countrydalokat énekel vagy Budapest utcáit rója.